

Jaka. Oho! kako ti je greben kviško stopil! Nikar se ne togoti. Rêci kar koli hočeš; jez ostanem pri svoji misli: de bojo invalidi vunder le soseskam na glavo prišli, — in čmu dvakrat plačevati?

Kerčmar. Ni rés; še enkrat ti rečem. Vsak invalid dobí od cesarja svoje krajcarje na dan; kër pa cesar ne more toliko invalidov bogato plačati, jim bo to, kar jim bomo v vsaki deželi skupej zložili, za boljšek pičliga cesarskiga plačila. Sicer pa zna tudi soseska eniga ali družiga v službo vzeti za pota, za čuvaja, za pisarja i. t. d. Oni bojo z majhnim plačilam zodovoljni, in nam in njim bo vstreženo. Če vsaka soseska le eniga invalida v službo vzame, kolikim bo pomagano!

Martin. Jaka! sej ima stric vunderle práv. Nikar se tako kislo ne deržite; saj on za vse dobro misli; Vi ste ga pa na konja posadili s svojimi zabavljimi besedami

Jaka. Ja, ja, Kerčon še zdej ne more skriti, de je tudi nekđaj belo suknjo nosil; zató tako rad čez vsa-ciga plane, ki ni nikdar čake na glavi imel.

Kerčmar. Bil sim vojak, ja — in ni mi žal, de sim saj kaj po svetu prišel, kaj vidil, in se kaj naučil, Po družih deželah invalide vse drugač spoštujejo, kakor pri nas. V Parizu imajo invalidi krasno poslopje kakor nar veči grad, in vodja v tem gradu biti, je nar veči čast. In takó tudi jez mislim, de naj se stori za invalide, kar se more, kër so naši bratje, sinovi, strici, svaki i. t. d. Tukaj je okrožnik (talar) — jez položim sreberno dvajsetico va-nj za invalide, — Martin pa, ki sreberniga denarja ne izpusti iz rok, položi eno fliko zraven. Okrožnik ostane 8 dni na mizi. Bomo vidili koliko se bo nabralo. No, Jaka, koliko boš ti odrinil?

Jaka. V nabéro ne dam nič, sim vam že rekel. V soseski bom pa že vedil kaj storiti. Za eniga taciga invalida bom štiftingo naredil, ki ima v soseskino službo stopiti.

Kerčmar. Ti si terda buča, ti — pa vunder serce imaš dobro. Daj rokó, de sva spet prijatla.

Jaka (mu jo podá). Le zjeziti me ne! Jez moram vediti, zakaj kaj dam.

Kakó bi se dala v vsaki soseski bukvarnica napraviti?

(Dalje.)

De pa bravnice po deželi svoj namen dosežejo in de se taka koristna reč po lepim redu vpelje, je potreba, de vsaktero bravnico trije možjé, kot vodniki, prevzamejo, ki imajo skerb za shranjenje in razpošiljanje bukev, za kupovanje novih, za pobiranje mesičniga bravniga plačila in družih darov, ki jih rodoljubi bravnici v bukvah ali denarjih namenijo. Ti trije možjé naj bojo: duhoven gospod (tehant, ali fajmošter ali kaplan), učitelj, in pa en pameten sosesken mož. So ti možjé pridni in za podučenje ljudstva skerbni, bojo kmalo pri svojih sosedih toliko nabrali, de bojo saj za začetek kakih 20 bukvic kupiti zamôgli, ktere, če se ene bukvice po 15 krajc. rajtajo, ne bojo več kakor 5 gold. znêsele — in ta mervica se bo vunder lahko skupej spravila! S petémi goldinarji se zna matica za soseskino bravnico napraviti, ktera se bo — če bo veliko sosedov bukve bralo, in vsaki izmed njih za posojilo le po pol krajcarja plačal — vsako léto pomnožila, de se bojo zamôgle nove bukve kupovati. Kaj ne, de se zamore po ti poti ob kratkim v vsaki deželi veliko velikó bravnic začeti? in kakšno veselje bo tó!

Kakošne bukve pa naj bi se v bravnico jemale, smo že v začetku tega sostavka govorili in zgorej imenovani možjé naj razsodijo tó, kteri so nalogo na-se vzeli, za dušni in posvetni blagor ljudstva skerbeti. Če želijo bravci kakšne bukve imeti, ki še niso v bravnici, naj pa razodenejo svoje vošila vodnikom bravnice,

kteri bojo radi obènim vošilam vstregli, ako bukve niso zoper namén bravnice, in če je njeno premoženje zadostno, jih omisliti.

Rodoljubi pisatelji, če bojo nove bukve na svitlo dali, gotovo tudi ne bojo saj ene in druge bravnice pozabili in ji podarili novo knjižico. Takó bo rasla bravnica od léta do léta, de bo veselje!

Ali bi učitelju, ki je varh bravnice in pisár v njenih zadevah, za papír, peresa in druge pisarske orodja, kakšno majhno odškodovanje dati treba bilo, bojo že vodniki bravnice presodili; to pa naj bi se povsod izgovorilo: de bravnica ostane lastnina tiste soseske, ktera jo je začéla in na noge spravila.

Neizrečeno dobro bi bilo, če bi bila vsaka bravnica v stanú, tudi en časopis, kteriga za dobriga spozná, si omisliti, ki bi šel po tem med bravci od rok do rok. Takó bi se za majhin denár tudi ta potreba oskerbéla.

(Konec sledí.)

Žalostni stan učiteljev po deželi.

(Iz Dolenskiga.)

Cesarski patent zastran odškodovanja desetíne, tlake in družih davšin skerbí, kakor smo tudi v Jurčetovim razlaganju v 29. listu Novíc brali, tudi za uboge učitelje po deželi, — pa, kaj, kër je toliko ljudi, ki téh postáv razumeti nočejo in v eno méro navadno pesem godejo:

„Vse je proč, nič ni več za odrajtati nobenimu, samo cesarju imamo še nekaj dati, saj on že vse plačuje; če farju nič ne dajem, še šolmajštru toliko manj; tudi on dobí cesarjevo plačo.“ Na to vižo gré pesem naprej. Potem pa še le žene začno dolge jezike brusiti, in dostikrat vpijejo, de cela vas skupej letí, kakor de bi hotle s hudobnim besedovanjem vse tiste na uni svét spraviti, ki vunder nič družiga ne želé, kakor plačilo za svoje delo in za svoj trud. Resnično, pomilovanja vredin stan je večidel za duhovne sedanji čas, veliko hujsi pa je še za učitelje — posebno na nekterih krajih Dolenskiga. Duhovni so sémtertjé lanjsko jesen še kaj dobili, — ali huda se vije učenikam, ki so večidel z družino obdani in le malo ali slabo plačilice imajo. Oní še sicer nobeno léto niso prejeli stanovitniga odrajtila; kakó neizrečeno slabo se jim pa zdaj godí, vsak lahko sam presodi. Zdaj se pogostama sliši: „če vzameš, kar ti radovoljno dam, vzemi, če ne, pa me toži (in si misli) saj nimaš pravice do mene!“ — Strašni stan je tak — za zjokati!

Visoko ministerstvo! Ti nisi krivo, de so učitelji po deželi takó slabo plačani, de jim skorej ni za živeti; to so pregrehe starih časov. Tode usmili se in stori tem težavam kmalo konec, in tavžent in tavžent hvaležnih serc Te bo rešnika nadlog imenovalo!

Resnicoljub.

Novičar iz Ljubljane.

V petek zvečer je napravilo vodstvo glasbine družbe v Ljubljanskim gledišu koncert v pomoč ubozim koleralbolnim. Hvale vredna je bila ta naprava gospoda vodja te družbe, ki sam zdravnik vé, de veliko ubožtvo nekterih ljudi je poglaviten ovérik njih ozdravljenja. Veliko lepih reči smo slišali pri tem koncertu govoriti, prepevati in na klavirjih igrati, in v prijaznosti so bile sklenjene lepe pesmi v slovenskim, nemškim in laškim jeziku. Med vsimi nar veči dopadajenje in nar glasniši in nar živiši ploskanje pa je obudila prosta le 36 verstic dolga národna slovenska pesmica: „Kaj je ljubezin?“ (iz 3. zvezka gosp. Kastelicove „krajnske čbelice“), ktero je gospodična Vesel, igravka Ljublj. glediša, takó izverstno govorila, de je ni moč prijetniši govoriti.

Iz te clo proste pesmice, s katero se je imenovana gospodična vsim prijatlam in prijaticam domačih pesem za vselej prikupila in katero bi z veseljem še drugokrat slišali, smo vnovič spoznali neprecenljivo vrednost pravih národnih pesem. — Za tem govorom je sledila krasna laška pesem. — katero je gospodična S. s tako umetnostjo in s takó prijetnim glasom péla, de ji je od vsih strani glasno dopadajenje donélo. — Nemška pesem na koncu koncerta, ki jo je gospodična St. s ženskim koram pela, je že sama po sebi takó imenitna, de se je le taka pevka lotiti smé, kakor je gospodična St. — in práv dobro jo je izpeljala. — Vsi pričijoči so bili s tem koncertam práv zadovoljni, in od te zadovoljnosti bojo tudi revni bolniki 110 gold. vžiti imeli. — Tudi nas Ljubljance je omamilo žalostno oznanilo, de je za domovino vneti roják gosp. J. Cerer, c. k. vradnik in predsednik slovanskiga društva v Terstu, na koleri umerl. Če ravno že precej pri létih, je bil za slovensko reč vunder vseskozi mladiga serca; kmetijska družba ima v svoji bukvarnici obširni slovenski rokopis „od potrebe zarezje drevja v Premskim kotoru Postojnske kresije“, ki ga je rajnik v létu 1821 spisal, — in, kakor nam Ljubljanski nemški časopis pové, se znajdejo v njegovi zapuščini lepe priprave za zgodopis krajnske dežele. De se ne bojo pogubile, bo gotovo njegov gosp. sin skerbel. — Tedej nam je nemila smert zaporedama letas dva delavna rojaka vzéla — Mažgona in Cererja! — V čertek 25. dan tega mesca se pričakuje prihod 4. bataljona naših krajnskih vojakov iz Komorna v Ljubljano. Kakor slišimo, bo z veliko častjó sprejet. — Maršal Radecki je prišel v nedeljo ponoči iz Dunaja v Ljubljano; drugo jutro zgodaj je pa spet naprej na Laško šel. — Skorej vsak dan grejo ogerski honvedi skozi Ljubljano na Laško. — Koleri v Ljubljani odnehuje. Tudi v jetnišnici jih je nekaj pobrala, in, kakor pravijo, 4 nar večih malopridnežev.

Novičar iz mnogih krajev.

Vsak dan se pričakuje nova postava kakó de bo prihodnjic Ogerska dežela po mnogoverstnih narodih, ki tukaj stanujejo, v red djana. Ta reč je silno imenitna, in sklép je toliko težji, ker se vsi narodi poprejšnje edine Ogerske krone poganjajo za samostalnost. — Cesar so ukazali, de se nima nobeden obsojenih Ogrov več ob glavo djati. — General Haynau, komandant na Ogerskim, je za nekolika časa zapustil Ogersko, in se je v Gradec podal, svoje zdravje nekoliko okrepčat; za namestnika je postavil kneza Liechtensteina. Na Erdeljskim ne bo kmalo skoraj nobeniga Rusa več; vse gré domú. — Pri naši armadi bojo nek vsi prostovoljci in pa sploh tisti vojaki, ki so 8 let dostlužili, slovó dobili. Nar menj 60,000 Ogerskih vojakov, ki bojo naši armadi vversteni, bojo poslovene obilno namestovali. — Na golibi spodnje Mure bližo Madžarskiga so se Slovenci — kakor nam dopis oznani — v nedeljo angeljev varhov po večerni Božji službi snidili in veselo popevali rešenje strahú bližnjiga sovražnika in zdanjo pravo osvobodjenje domovine. — Če novice ne lažejo, je turški cesar ogerskiga generala Bema, ki je k mahumedanski véri prestopil in tam imé „Murat Bei“ dobil, za vikšiga vodja turškiga topništva (Artilerije) izvolil. — Jelačiča se je hotla koleri prijeti, se je pa spet ozdravil; še celih 6 tednov misli na Dunaji ostati. — Generalu Kničaninu so Cesar izročili vikši vodstvo cele Serbske armade, ktera bo po njegovih mislih v red djana. — Ogerski Rusini (Ruthenen) so poslance na Dunaj k Cesarju poslali, de naj ga prosijo za dovoljenje mnogih potrebnih reči; med 10 prošnjami je bila čerteta za vpeljanje njih jezika

v šole in pisarnice in „de naj nihče ne zadobi cesarske službe, ki domačiga jezika popolnoma ne zna.“ Vse ljudstva terjajo enoglasno to pravico, ker se na-njo vpíra pravo vstavno ali konstitucijsko življenje vsačiga naroda. Cesar so prijazno sprejeli poslance in jih zagotovili, de se bo njenim vošilam pravica zgodila. — Kmaló bojo prišle dolgo zaželjene nove postave za štampelj, po katerih bo bolj pravična tarifa, kakor dosihmal, odločena. — Cunjasti bankovci po goldinarji bojo o vsih Svétih zamenjeni v nove lične, kakor so ti po 2 gold. in se ne bojo več tergati smeli. — Bankovce za 6 in 10 krajc. je začela Dunajska banka 20. dan tega mesca že v srebreni denar zamenovati; vsak mesec se jih bo nekoliko zamenilo, dokler ne bojo sčasama vsi preč prišli. — V Dunajski denarni kovačnici kujejo pridno šestice in desetice iz tistiga srebra, ki so ga še na Ogerskim otéli. — 71 milijonov gold. znese prostovoljno posojilo, katero so kupci in drugi premožni možje večidel samiga našiga cesarstva podpisali, de hočejo Cesarju za državne potrebe proti temu posoditi, de jim bo 4 gold. in pol od 100 čimža plačeval. — Vsak dan se pričakuje, de bo ministerstvo kmetijstva razglasilo vodíla, po katerih se imajo soseske pri reji lesá po gojzdi ravhati. Bog daj! de bi prišle kmalo na dan takó potrebne postave; — če ne, ne bo kmalo nobeniga pridniga gojsda (boršta) več! — Za pooblastence avstrijske vlade sta, kakor se zde govori, feldmaršallajtnant Schönhal, ki je že lani dopíse med nadvojvodam Janezam in Radeckitam oskerboval, in pa nekdanji prezident dvorne kamre Kübek, odločena. — Kakor se bère, je predsednik Francozke republike Napoljon, spet svojo misel spremenil, in terjá, de naj se Papež pri Rimski vladi ravná po tistim pismu, ki ga je pred nekimi tedni generalu Neyu pisal. Smešno je, de se prvi mož velike države preminja, kakor petelin na strehi! — Pravijo, de oče Papež pride konec tega léta gotovo na Dunaj, našiga Cesarja kronat. — Po nar novejši rajtingi je v našim cesarstvu, brez Ogerskiga 61,888 duhovnov in núu, namreč: 35,728 fajmoštrov in kaplanov — 703 možkih kloštrov z 14,500 menihi in 6,000 klerikarji, 113 pa nunskih kloštrov z 3660 nunami in 2000 novinkami. Na Ogerskim je okoli 20,000 duhovnov. — Praktikan-tov, ki bi brez plačila mógli služiti, ne bo nek prihodnjic nič več pri cesarskih službah; vsak služabnik bo plačan. — V Terstu se bo napravila duhovšnica za bogoslovce čerttega léta.

Popravki tiskarniga pogreška v „shodnih ogovorih.“

Gosp. Vertovc so nas prosili, de naj se v njih »shodnih ogovorih« tiskarni pogrešek, ki se na 108. strani v 8. verstí najde, na kakošno vižo popravi, namreč namest: »ki ima smertni greh nad sabo« ima biti: »ki nima smertniga greha nad sabo.« Kér po dokončanim natisu »ogovorov« ni mogoče tega pogreška v bukvah popraviti, ga popravimo tukaj, kér večí del kupcov gosp. Vertovcovih pridig tudi Novice ima. — Pri ti priliki moramo tudi opomniti, kar smo pri prvim oznanilu gosp. Vertovcovih »ogovorov« opomniti pozabili, de, čeravno ne stoji na glavnim listu očitno dovoljenje milostljiviga Ljubljanskiga g. g. kneza in škofa, kakor je to pred odpravljenó cenzuro navadno bilo, so vunder milostljivi knez te bukve pred natisam pregledali, — in mi jih z nekterimi popravki perve dni grudna l. l. za natis nazaj poslali; zakaj perva pogodba, pod katero so mi gosp. fajmošter natis »ogovorov« prepuštili, je bila v pismu 10. vel. travna 1848 tále »Ungeachtet der aufgehobenen Censur will ich fortan ein gehorsames Kind der Kirche verbleiben, daher conditio sine qua non, dass die Predigten dem hochw. fürstbisch. Ordinariate in die Censur gegeben werden müssen.« To pristavimo danes, kar smo pri prvim oznanilu pozabili.

Vrednik.

Današnjimu listu je pridjan 39. dokladni list.